

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.182
у Львівському національному університеті
імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата мистецтвознавства, старшого
викладача кафедри хореографії і танцювальних видів спорту
Національного університету фізичного виховання і спорту України

Верховенко Ольги Анатоліївни на дисертаційну роботу

Лань Оксани Богданівни

**«Режисура одноактної хореографічної вистави: теоретично-практичний
аспект»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і
мистецтво за спеціальністю 024 Хореографія

*(робота виконана на кафедрі режисури та хореографії Львівського
національного університету імені Івана Франка, Львів, 2024)*

Сьогодні, в ситуації відкритої військової агресії росії проти нашої держави
Україна, наше хореографічне мистецтво продовжує удосконалюватись і
розвиватись.

Нові технології танцю, нові форми сценічного мистецтва та синтез різних
видів мистецтв призводять до нових форм творення хореографічних вистав, які
реалізуються завдяки експерименту та новаторському погляду на мистецтво
танцю.

Варто зазначити що в постановках хореографічних творів як малих так і
великих форм, значуще місце приділяється використанню принципів режисури
видовищних мистецтв, що в свою чергу знаходить реалізацію в постановках
дансиклив, танцювальних вистав, балетів-перформансів зокрема в одноактних
хореографічних виставах.

Отже можна констатувати беззаперечну **актуальність** зазначеної теми
відповідно до переліку напрямів вивчення хореографії згідно паспорту
спеціальності та стандарту третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, що
дозволяє вивчати режисуру одноактних хореографічних вистав через
міждисциплінарний комплекс.

У своїй роботі, дисертантка чітко формулює мету наукового пошуку, що конкретизується у завданнях, а також об'єкт та предмет дослідження. **Найбільш істотні наукові результати** полягають у тому, що вперше:

- *окреслено* новітні конфігурації одноактної хореографічної вистави (кінця ХХ – початку ХХІ ст.) та охарактеризовано найбільш використовувані форми;
- *виокремлено* основні засоби застосування сценарно-режисерського ходу, а також прийомів перформансної дії, як сполучної ланки між епізодами в сценарії одноактної хореографічної вистави;
- *доведено* особливості тематично-проблемного підходу створення сценарію хореографічних вистав;
- *запропоновано* нові застосування специфічних видів монтажу у втіленні одноактної хореографічної вистави.
- *розширено* наукові напрацювання щодо осмислення проблематики процесу створення танцювальної вистави в умовах колективної творчості авторів-хореографів.

Набуло подальшого розвитку:

- розгляд генезису виразних засобів формування одноактної хореографічної вистави ХХ – початку ХХІ ст.;
- вивчення особливостей поширення форми одноактної хореографічної вистави у хореографічному мистецькому просторі України;
- уточнення особливі soft skills молодого хореографа в аспекті розвитку його світогляду та в умовах колективної творчості в мистецьких середовищах України.

З огляду на наведені вище наукові відкриття через призму хореографічного мистецтва на режисуру одноактних хореографічних вистав та введення до наукового обігу нових матеріалів **наукова новизна** є беззаперечною.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованих режисерських прийомів у створенні нових неповторних синтезованих форм та моделей, що допомагають трансформувати та розвивати хореографічне мистецтво України на фаховому професійному рівні і сприяють його інтеграції у європейський простір. Крім того, результати дослідження цієї наукової роботи можуть використовуватися для реалізації творчих проєктів мистецьких осередків, а також комплексно або частково застосовуватись в освітніх компонентах «Композиція і постановка танцю», «Мистецтво

балетмейстера», «Режисура хореографічних творів», «Організація та режисура заходів у хореографії» та інших дисциплін освітніх програм зі спеціальностей «Хореографія» та «Сценічне мистецтво» у навчальних закладах різних освітніх рівнів.

Теоретично-мистецьке значення дослідження полягає у систематизації понять та нових конфігурацій одноактної хореографічної вистави, у визначенні концепції нових режисерських стратегій, використовуючи категоріально понятійний апарат режисури видовищно-театралізованих заходів. Результати дослідження можна послуговуватися для теоретичного осмислення балетмейстерського мистецтва та використовувати у роботі над створенням різножанрових критичних праць у галузі «Культура і мистецтво».

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертаційної роботи відзначається ретельністю та аргументованістю висунутих тез, які підтримуються науковими доказами, логічними міркуваннями, аналізом та інтерпретацією відповідних даних та літературних джерел, що висвітлені у вступі, трьох розділах, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження шляхом зазначення її важливості в сучасному контексті та зв'язку з іншими науковими дослідженнями. Подано інформацію про мету роботи, наукові **завдання**, а також визначено об'єкт та предмет дослідження. Джерельна база охарактеризована, вказані методи дослідження та наукова новизна отриманих результатів. Зазначено практичне значення роботи, внесок дисертанта у дослідження, а також проведення апробації результатів, публікації, структуру та обсяг роботи.

В **першому розділі «Засади формування одноактної хореографічної вистави: генеза, естетика, методологія»** зазначено, що протягом ХХ ст. відбулися значимі зміни в мистецьких аспектах балетного театру. Ці трансформації включали не лише перетворення в словниковому аспекті, але також стосувалися форми та структури балетних вистав, а також естетичного підходу та внутрішнього змісту сценічних образів. Це пояснюється проведенням експериментів з формою та структурою вистав, впровадженням нових танцювальних технік і використанням нового мовного матеріалу.

У підрозділі 1.1. *«Генезис виразних засобів формування одноактної хореографічної вистави ХХ – початку ХХІ ст.»* виявлено, вплив постмодернізму, творчості балетмейстерів-інноваторів, використання техніки імпровізації, що

відобразилося у розширенні спектру художніх образів, ускладненні художньої мови та збагаченні архетипних концепцій. З'ясовано, що протягом ХХ ст., а особливо в ХХІ ст., спостерігається синтез з іншими видами мистецтва, що сприяло виникненню авангардних та експериментальних творів, застосуванню технічних інновацій у костюмах та декораціях – все це дало поштовх появі поліжанровості у хореографії.

У підрозділі 1.2. *«Естетика та особливості поширення одноактної хореографічної вистави»* виявлено, що на початку ХХ ст. в просторі музичносценічного мистецтва виявилася загальна тенденція до розвитку «малої форми», яка знайшла відображення в своєрідних «творчих лабораторіях», де, фактично, вперше тестувалися нові танцювальні техніки, що призвело до формування нових одноактних балетних вистав. У підрозділі 1.3. *«Аналіз методології дослідження одноактної хореографічної вистави»* визначено методи дослідження трансформації одноактної хореографічної вистави в сучасних умовах взаємовпливу та взаємозв'язку із іншими видами мистецтв та в умовах колективної творчості хореографів-співавторів, а також застосування прийомів режисури (сценарно режисерського ходу та монтажу).

У другому розділі **«Формування концепції одноактної хореографічної вистави»** виявлено, що синтез видів мистецтв, взаємопроникнення технік та технологій танцю та розвиток поліжанровості у хореографії як спосіб виявлення особистості хореографа, – все це сприяло появі та розвитку нових видів та форм сценічного дійства у хореографії. Зазначено суттєве переосмислення драматургічної структури хореографічної вистави, призводячи до її поділу на два основних види: сюжетний і безсюжетний балет. У підрозділі 2.1. *«Новітні конфігурації (форми) хореографічної вистави (кінець ХХ – початку ХХІ ст.)»* виявлено, що синтез видів мистецтв, взаємопроникнення технік та технологій танцю та розвиток поліжанровості у хореографії як способи виявлення особистості хореографа – все це сприяло появі та розвитку нових видів та форм сценічного дійства у хореографії. У підрозділі 2.2. *«Трактатування тематично-проблематичних шляхотворень сценарію одноактних хореографічних вистав»* розглянуто різновиди першоджерел для створення сценарію (лібрето) одноактної хореографічної вистави. Визначено, що розвиток нових форм та їх сценарної організації спонукав хореографів до нового осмислення літературного викладу свого задуму майбутнього хореографічного твору: від сюжетного лібрето до компільованого сценарію. У підрозділі 2.3. *«Проблематика реалізації»*

хореографічної вистави як колективного балетмейстерського проекту» зацентровано на процесі колективної творчості, а саме спільної розробки тематики майбутнього хореографічного твору та його подальшої реалізації в сценічному просторі. Звернено увагу на особливі навички (soft skills) молодих балетмейстерів, необхідні для роботи над хореографічним проектом в колективному співавторстві.

У третьому розділі **«Інтеграція режисури у створення нових форм у хореографії»** зазначено, що ХХІ ст. із його стрімким розвитком інформаційнотехнічного простору вимагає від режисера не тільки високо-естетичним смаку, образної уяви, відчуття ритму, кольору, простору та традиційних знань, але й абсолютно нових якостей: бути обізнаним з новітніми інформаційно-технічними платформами, новими технологіями сценічного оформлення (звук, світло, декорації), новими засобами комунікації (соціальні мережі тощо).

У підрозділі 3.1. *«Сценарно-режисерський хід як засіб конструювання одноактної хореографічної вистави»* зазначено, що одним із основних методів управління виставами, які мають елементи театралізації, є застосування сценарно-режисерського ходу (СРХ), який розробляється сценаристом і режисером. Викладено концепцію використання цього прийому та наведено приклади застосування сценарно-режисерського ходу в роботах молодих хореографів. У підрозділі 3.2. *«Монтаж в режисурі одноактної хореографічної вистави»* зазначено, що будь-яке хореографічне видовище має свої унікальні особливості і вимагає від режисера розробки певного музичного підходу на основі загальної концепції вистави, в якій музика виступає важливим структурним елементом видовища і одночасно як фоновий компонент сценічної дії. У підрозділі 3.3. *«Перформанс в практиці режисури сучасних одноактних хореографічних вистав»* зазначено, що з кінця 80-х рр. ХХ ст. з'являється форма сучасного балету з використанням елементів сценічної дії або заданої імпровізації в часі («тут і зараз»). Запозичений з мистецтва перформансу та використаний в сучасних формах одноактних хореографічних вистав, цей прийом слугує частиною твору або лише зв'язкою його епізодів.

У **висновках** проведено аналіз отриманих результатів дослідження та підведено підсумки. Викладено основні наукові досягнення дисертації, визначено їх значення у контексті обраної теми, а також можливі напрямки подальших досліджень.

Структура та обсяг дисертації дисертація вибудована логічно та послідовно. Від аналізу історіографії та джерельної бази. Складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 260 сторінок, із яких 188 – основний текст, 30 – додатки.

При детальному розгляді дисертації Лань Оксани Богданівни порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та фабрикації) не виявлено.

Високо оцінюючи дисертаційне дослідження О. Б. Лань, дозволяю висловити деякі зауваження, побажання, поставити дискусійне запитання:

1. Дискусійне питання. Наскільки швидко, враховуючи складні умови ситуації під час воєнних дій, може відбуватись втілення на сценічних просторах України, режисерських задумів в одноактних хореографічних виставах за мотивами Українських народних казок і легенд про Україну за для популяризації нашої спадщини і культури серед підростаючого покоління та в Світі?

2. Також в дисертації здобувачка використовує слово проект. Чинний правопис повернув традиційне і науково виправдане слово "проект" з буквою "є". Тому бажано використовувати слово проект.

Однак висловлені зауваження і побажання не применшують значення роботи і внесок дисертантки у дослідження режисури одноактної хореографічної вистави.

Результати дослідження представлені у 15 одноосібних наукових працях, із яких 4 (чотири) опубліковано у фахових наукових виданнях України за спеціальністю 024 Хореографія, 09 – праці апробаційного характеру та 2 посібника

Дисертаційна робота О. Б. Лань відповідає вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), щодо дисертаційних робіт, які представляються на здобуття

ступеня доктора філософії, інших нормативних актів МОН України та спеціальності 024 Хореографія.

Наукова розвідка свідчить про ґрунтовну фахову підготовку О. Б. Лань, вказує на зацікавленість і продуктивність у дослідницькій роботі *«Режисура одноактної хореографічної вистави: теоретично-практичний аспект»*, основні наукові висновки є достатньо обґрунтованими, а отримані результати свідчать про розв'язання конкретних важливих наукових завдань.

Дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням, містить наукову новизну, має практичне значення, а її авторка – Лань Оксана Богданівна – заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 024 Хореографія.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства, старший
викладач кафедри хореографії
і танцювальних видів спорту
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

О. А. Верховенко